

LLIBRES

Una continuïtat fonamental

Jordi Gràcia

ESTIMAT AMIC. CARTES PERE CALDERS / JOAN TRIADÚEdició de Susanna Álvarez i Montserrat Bacardí
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
291 pàgines. 16 euros

Com a mínim les primeres més de cent planes d'*Estimat amic* valen com a testimoni originalíssim de com anaven les coses dintre de casa, tant si la casa era a Mèxic com si era a Barcelona. Pere Calders viu l'exili amb la temptació crònica de tornar i amb lucidesa, i Joan Triadú viu pendent de redreçar coses, totes catalanes, i parin on parin. Per això s'estableix aquesta correspondència de dos lletraferits catòlics capaços de fer-se costat en la distància i d'animar-se mútuament. Triadú va voler incloure en una antologia de 1950 quatre relats de Calders i aquí arrenca la mútua dependència; també, però, les fonts del coratge per fer cas al nas per part de Calders: "Jo

veig que a Catalunya es treballa i que aquí ja no hi fem res —diu el 1953—. Però he descobert amb sorpresa que es necessita una certa valentia per fer aquesta afirmació en el nostre medi".

La veu de Calders es despulla sovint i endreça prejudicis; perd la por de preguntar què passa de veres a Catalunya i fins i tot critica les actituds tan poc cooperadores que sovint detecta entre exiliats una mica massa capcots i encarcerats en posicions inamovibles: "Puc assegurar que la meua veu és l'única que, des de fa setze anys, ha clamat per la creació d'un òrgan on poguéssim col·laborar els escriptors de fora i de dins. O millor dit: crec que nosaltres tenim el deure de crear un instrument que us permeti a vosaltres una continuïtat que us és tan difícil".

Som només a 1955, i tot i que no és ell l'únic que defensa coses semblants (ja existeix *Pont Blau* i el formidable epistolari de Joan Fuster és una fascinant anatomia del cas), tot va molt a poc a poc i la percepció de la inutilitat de l'exili, de girar sobre si mateixos

Pere Calders fotografiat a Mèxic.

sense engegar res de pes, es fa tan punyent que la millor resolució és fer més forta la presència pròpia a la Catalunya callada de dins perquè tot ressoni una mica més dins i fora. El que proven de fer és el mateix que proven dos personatges més, com Jaume Vicens Vives o Josep Pla, i és el que assaja també Triadú com a crític (l'apèndix reproduïx els treballs que va dedicar a Calders des de 1950, i algun també de Calders). I com ho han anat provant d'altres que es diuen Carles Riba o els Manent, pare i fill, i la nova activitat de la *Selecta* o de *Serra d'Or* (de 1959), i nous premis: restituir "una continuïtat fonamental", en

paraules de Calders i que és la millor tesi difosa del llibre i hagués estat un títol més engrescador.

Les "crisis d'enyorament" de Calders són a estones fortíssimes i la incertesa general fa complicada la presa de decisions, entre altres coses perquè viure a Mèxic el 1955 no és viure en una Espanya autàrquica, fora del món i miserable: "El meu pare no s'atreveix a aconsellar-me —escriu Calders— en cap sentit, perquè creu que a Catalunya no podria obtenir per a la meua família el nivell de vida que tenim a Mèxic. Però això seria el de menys!". I ho serà quan trobi la manera d'aplegar els di-

ners que el faran tornar a Barcelona i anar a viure el 1962, quan "el primer contacte amb el país em desorienta una mica. Per molt que hagi volgut imaginar-me'l, procurant esforçar-me per frenar entusiasmes ocasionats per l'afany —tan llargament mantingut— d'embellir el record, ara vaig de sorpresa en sorpresa".

Segurament Calders no ha tornat a la catàstrofe de 1939 i a San Cucufate sinó, molt més del que es pensava, ha tornat a Sant Cugat del Vallès i el 1962, més de 20 anys després d'exiliar-se: en falten set per inaugurar la Universitat Autònoma a tocar de Sant Cugat.